

ÖNSÖZ

Şubat ayıydı. Bayern Radyosu'ndan ayrıldık ve birlikte erimekte olan karların arasından Münih Tren Garı'na gittik. "Daha ne kadar çalışacaksınız?" diye sordum. "Ah" dedi, "sanırım yakında bırakacağım". O zaman 70 yaşındaydı. Henüz bir kitabı yayımlanmıştı ve biz de ilk radyo yayını yapmıştık.

"Bert Hellinger? O da kim?" diye sormuştu o zamanki redaktör. Ona, "Terapi konusundaki düşünceleriyle devrim yaratacak birisi, garanti edebilirim," dediğimde aklına yatmasa da bana güvenerek kabul etmişti. Teoloji okumuş birisi, yayınlanmış bantları dinledikten sonra "Bantları dinlerken sürekli ayağa fırladım ve huzursuzluk, öfke ve oraya buraya çekilmişlik hissiyle dolaşıp durdum," dedi. Hellinger'in çalışmalarının ses kayıtlarını dinlettiğim arkadaşım sadece "Sen yine ne işlere kalkıştın, Gabriele!" demekle yetindi. Başka bir arkadaşım Hellinger'in ilk videolarını seyrettiğimizde, kısa bir süre sonra kalktı, "Bunu seyredemeyeceğim, bu adam Nazi Freisler gibi konuşuyor," dedi.

O zamanın üzerinden on sene geçti. Güya Freisler gibi konuşan adam dünyaca ünlü biri oldu. Kitapları tüm dünyada milyonlarca insan tarafından okunuyor; Çince'den, Portekizce'ye, Sırpçaya kadar on dokuz dile çevrildi. Onun Aile Dizimi Yöntemi yüksek kaliteli broşürlerde, doğal ürünler satan dükkânların panolarında ve yetişkin eğitimlerinde karşımıza çıkıyor.

Buna rağmen ona şüpheyle yaklaşanlar var. Oysa o, taa o zamanlar birçok tabuyu kırmıştı. Onun bu tavrı, 68'li yılların özgürlükçü fikirlerini benimsemiş olan savaşçılar ve küstah kalp-

ler için kabul edilemezdi. Otonomi ve özgürleşme, birçok kişinin, sevginin bağlılığı ve düzenlerinden bahseden bu adama karşı kullandığı kutsal sözcükler. Kendi kaderini belirleme, özgürlük, direniş... Ama o zaman hâlâ zararsızdı.

Hellinger çalışmasına devam etti, kısa bir süre sonra büyük gruplar önünde çalıştı. Çalışmaları hep köşe taşı oldu. Ve aile dizimlerinde gittikçe daha sık olarak Nasyonal Sosyalizm'in aileler üzerinde bugüne kadar süren köklü etkileri olduğu görüldü – belki zamanla sadece onun odak noktası yer değiştirdi. Kaçış ve sürgün, NSDAP (Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi) veya direniş, özörlülerin öldürülmesi, Dresden, Dortmund veya Hamburg'daki yangınların yol açtığı ölümler... Bunların etkisi altında kalmayan olabilir mi? Alman ailelerin hangisinde fail veya kurban yok ki?

Aile dizimleri yeni ve birçok kişiyi şaşırtan görüşleri ön plana çıkardı. Örneğin faillerle kurbanların birbirlerine bağlı olmaları gibi... Son 30 yılda yaşadıkları ekonomik mucize ve ardından gelen 68 ayaklanmasıyla ancak kurbanları algılamayı öğrenen Almanlar için "Failleri kalbime alıyorum," gibi cümleler bir kışkırtmaydı.

Hellinger bu arada İsrail, Çin, Japonya, Sırbistan, Kore, Avustralya'dan Güney Amerika'ya kadar bütün dünyayı gezdi. Savaş ve işkence, direniş ve sürgün ile ilgilenmediği hiçbir ülke yoktu. Gerillalarla, Kızılderililer'le, katillerle, faşistlerle, antifaşistlerle, direnişçilerle ve başka güçlerin uşaklarıyla çalışmak onu değiştirdi.

Birdenbire değişimin aslında ruhta başladığı ve sadece ruhta olduğu; barışın sadece, eski siperler yıkıldığında ve failer artık dışlanmadığında mümkün olduğu ortaya çıktı. Ve burada olay kesin olarak politikleşti. "Hellinger kurbanlara hakaret ediyor, onlarla alay ediyor," dendi.

Bu adam Almanya’da, dönemin yarasına parmak basmış oldu. Şimdi tekrar “politik açıdan doğru olan” tartışılıyor: İlk bakışta, faillere karşı kurbanların yanında yer almak öne çıkıyor.

Sonra her terapist için kabus olan Leipzig ortaya çıktı. Bir danışan Hellinger’le yaptığı dizimden sonra intihar etti. Kaç terapistin bunu yaşadığını bilmiyorum, tabii ki bu iyi saklanan bir sırdır, ama şimdi bir tanesi duyulmuştu. Terapistler sahnesinden fısıltılar yükseliyordu. Yöntem bütünüyle kredisini kaybetti – özellikle medyada...

Spiegel’de yayımlanan bir makale Hellinger’e saldırının başlangıcı oldu. Bunun nasıl bir eğitimi var ki? Evet, bir zamanlar misyoner, her zaman misyoner! Ezoterik zırvalar! Sürülerle ace mi bunu taklit ediyor! Hayal gören Katolik bir gerici “düzenler” hakkında vaaz veriyor ve yeni dalkavukluklara zorluyor! Kriz zamanlarında iradesiz koyunları, yönlendirilmeye ihtiyaç duyan insanları etkileyen bir adam. Bir de kadın düşmanı – üstelik şimdi biri de öldü...

Daha sonra Hellinger’in Hitler’i insan olarak nitelendirdiği yazı dolaştı ortada ve o, bütün bu rezaletlerin yanında –geçici olarak– Hitler’in Berchtesgaden’deki eski hükümet binasına taşındı, çünkü ustalar yeni evinin restorasyonunu zamanında bitirememişlerdi ve kısa süre için başka bir kiralık ev bulunamamıştı.

Bu kitabı hazırlamak için Bert Hellinger’i ziyaret ettiğimde beni Salzburg havaalanından aldı. Köylerin arasından geçtik ve ordan burdan sohbet ettik. Birdenbire “Şimdi size bir dönem oturduğum yeri göstereceğim,” dedi ve arabayı çam ağaçları ile çevrili bir yan sokağa, küçük hükümet binasına doğru sürdü. Orası bu arada sosyal konut olmuştu. Sonra Hitler’in yemek vagonunun hikâyesini anlattı: “Önce onu Montgomery kullandı, sonra Adenauer, sonra ilk defa Doğu Almanya’da Erfurt’a gider-

ken Willy Brandt ve Almanya'dan geçerken Kraliçe Elisabeth..." Bunları söyledi, o kadar.

Bert Hellinger'e karşı yürütülen basın kampanyası ona duyulan güveni inanılmaz derecede sarstı. Yetişkin eğitimi-enstitüleri, bütün dernekler Hellinger'den uzaklaştı. Tarikat görevlileri harekete geçirildi, yüksek okullarda planlanmış kursları küt diye iptal etti. Hellinger'in çalışması ve aile dizimi sayesinde sağlıkları düzelen ve yeniden yaşama sevinci kazanan danışanların, dizim için sempati ve hayranlık besleyen insanların, terapistlerin, pedagogların - hepsinin birdenbire akli karıştı. Şimdi biz hepimiz aniden "faşist" mi olduk, diye merak ediyorlardı. Çünkü özgürleşme ve antifaşist inanış düzgün bir insanın ana erdemlerinden biridir!

Ben gerçekten serserim bir ezoterik karaktere mi dönüştüm? Biz gerici hayalperestler miyiz? Geleneklerin apolitik hayranları mıyız? Kendimizi barış, mutluluk, düzen sevgisine mi kaptırdık? Etkilendiğimiz için hata mı yaptık? Aklımızı yok mu saydık? Biz hangi baştan çıkarıcıya güvendiğini göremeyen aptal koyunlar mıyız? Biz gözü kararmış taraftarlar, hattâ "inananlar" mı olduk?

Herkes bu sorularla baş başa kaldı. Birçok kişi kendi kredilerini de kaybettikleri için şok oldu, dilleri tutuldu; bazıları korkuya kapıldı ve "Niçin Hellinger bunlara bir şey demiyor?" diye sordu.

Bizim ergenliğimiz çoktan geçti, bir zamanlar isyankâr sayılan düşüncelerin yerleştiği ve politik kanunlara dönüştüğü yaşlara geliyoruz. Ama kısa bir süredir ruhumuzda otonominin bir dogma olduğunu ve özgürlüğün artık küçük harflerle yazıldığını biliyoruz. Şansımıza çocuklarımız, görevlerimiz, hayat krizlerimiz var - bunlar bizi yumuşattı.

• Otonomiye denemiş olan bizler, ailelerimizin istediğimizden daha önemli olduklarını itiraf edersek ne kaybederiz?

• Eğer odak noktamızı daha çok otonominin arka tarafına, bağıllık üzerine koyarsak ve kendimize, hayatımızın bizim ha-

reket ettirmedığımız ve kontrol etmediğimiz bir sürü ipe bağlı olduğunu itiraf edersek bize ne olur? Bu “faşistçe” bir düşünce mi olur?

- Kurbanların temsilcileri olarak bir zamanların faillerine karşı savaşmak yerine öldürülenlere ağlamak – bu gerçekten gericilik midir, geriye dönmek mi?

- Hitler’in içinde de insanı görmek gibi bir tabuya sonsuza kadar dokunamaz mıyız?

- Gök ile yer arasında bizim fark edebildiklerimizden daha fazla şey olduğunu düşünmek, bayat ve yobazca mıdır?

Hayat boyu kendini geliştirme, özgürleşme, aydın düşünce bugün bir zorunluluktur. Dizim çalışması bu anlayıştaki kör noktaları ele alıyor. Sistem bizi meslekî ve özel olarak istediğimizden (ve bildiğimizden) daha fazla belirliyor. Bu görüş aykırılık mıdır? Belki. Çünkü incitiyor. Ahlak hocalarının ve devlete bağlı olanların Freud’un dürtü teorisini duymak istememeleri gibi, bugün de politik açıdan doğru orta akımın temsilcileri sert bir dil kullanarak dizim çalışmasından çıkan bilgileri gözden düşürmeye ve faşist köşeye itmeye çalışıyorlar.

Bu nasıl oluyor? Hellinger basit antifaşist düşünceyi “Neye inanırsa inansın, neredeyse bütün Almanlar o zaman aynı gemideydi,” teziyle gücendiriyor. Bununla o yaygın “iyi” Alman görüşüne meydan okuyor, bu görüşe göre failer her zaman diğerleridir.

Frankfurtlu tarihçi Götz Aly bunu, bugüne kadar memnuniyetle beslenen bir savunma stratejisi olarak isimlendirdi. Etkileyici kitabı *Hitler’in Cumhuriyeti*’nde Nasyonal Sosyalizm’in “iyiliksever diktatörlüğünü”, bütün Almanlar’ın nasıl bundan faydalandığını –özellikle işçilerin ve küçük insanların– gözler önüne seriyor. Verdiği sayılar, suçun “burjuvaya” veya “ırkçılık ideolojilerine”, “emperyalizme” veya Hitler’in yandaşlarına yansıtılmasını çürütüyor. Almanlar, bombalarla evlerinden çıkarılmış Yahudiler’in

evlerinde oturdular, bir zamanlar Yahudiler'in olan yataklarda uyudular ve onların kanepelerinde oturdular. Polonyalılar açlıktan ölümlerine, onlar Polonya buğdayından yapılan ekmekleri yediler; Ukrayna'dan gelen tuz, yumurta, tavuk ve bal dolu paketleri açtılar; Belçika'dan veya Fransa'dan gelen kahve, sabahlıklar ve çikolataya sevindiler. Bütün bu bolluk bereket Alman işgal kuvvetleri tarafından diğer halklardan alınıyor veya çalınıyordu. Götz Aly şunu gözler önüne seriyor: Savaşta Almanya'da bir kişi bile açlık çekmedi, Almanlar'ın tükettiği her şey, sofralarında yediklerinin neredeyse tamamı cinayetle baharatlandırılmıştı. Yağmalama, açlık ve cinayetle ödenen küçük tırmanışlar, büyük reformlar, sosyal ayrıcalıklar...

Ve bu tamamen başka bir anlama da geliyor: Birçoğumuz hayatımızı annelerimizin yerine başka kadınların, erkeklerin ve çocukların öldürülmelerine veya hattâ açlıktan ölmek zorunda kalmalarına borçluyuz. Kurbanların adına "faillerle" savaşmak yerine onlarla beraber ağlamak... Bu alçakgönüllü yasta, ne yanlış olabilir ki?

Ve son bir soru: Eğer insan Nasyonal Sosyalizm'i de bizim bilmediğimiz kuvvetler tarafından yönetilen bir hareket olarak görürse, bunda bu kadar tehlikeli olan nedir? Kötülüğün, korkunçluğun, vahşetin de istenen gerçeğin bir parçası olduğunu; Hitler'in de "hizmete alındığını" söylemekte bu kadar imkânsız olan nedir? Tabii ki bu olmayacak bir taleptir. "Her şey dağılır, tutunacak bir şey kalmaz," diyor bir arkadaşım. Sahip olduğumuz dünya resmi ortadan kalkarsa birilerinin güveni sarsılacak, diğerleri de zalim haline gelecektir. Savaşın sebeplerini ve faşizmi aydınlatmayı, "Her şeyi kontrol edemeyiz, belirleyemeyiz, önleyemeyiz, değiştiremeyiz," bilgisi ışığında bir tutumla birlikte düşünmek... İşte Bert Hellinger'in bize söylemeye cesaret ettiği "kışkırtma" budur.

Hellinger 20 yaşından beri tefekkür ve içsel temizlik yolunda gidiyor. Hiçbir ideolojiye bağlı değil –gerçekten onun çalışmasıyla ilgilenen herkes bunun farkına varır. Belki bu da, iyi ve kötünden oluşan bir dünyada şaşırılmamak için onun seçtiği yoldur. Zamanımızda birçok kişi onu sempatik bulmayabilir – ama bu adamın itibarını zedelemek neden?

Hellinger bizden entelektüel ve ruhsal olarak suçları, eziyet eden ve edilen insanları görmemizi ve buna rağmen yaptıkları için sorumluluğunu onlara bırakmamızı istiyor. Bu, aydınlanma değil midir? Büyülü ilerleme düşüncesine bir veda mıdır? Yoksa sadece biraz alçakgönüllülük müdür? Her halükârda mutlak kudret hayalinin daha geniş bir bağlamda değerlendirilmesidir. Biz sadece tabii “doğru tarafta” olmak üzere, yeterince araştırmak ve savaşmak ve bilmek, hakkımızı aramak ve protesto etmek zorundayız. Ancak böylelikle dünyadaki her şey iyiye dönebilir.

Tabii Hellinger’e karşı haklı eleştiriler de yapılıyor. O, sert ve inatçı, ne yapacağı belli olmaz, tavizsiz ve kıskırtıcıdır. Ona hiçbir şey öğretemezsiniz. Tamam. *O* bir öğretmendir ve öğrencileri yetişkin oldular ve kendi yollarına gidiyorlar.

Ama bu arada bu yaşlı adamdan manen ve maddeten uzaklaşan herkes de onun sistem dinamiklerinin derinlikleriyle ilgili görüşlerinin dünyaya yeni bir şey getirdiğini bilir. Bu görüşler bugün artık terapi standartları haline geldi ve her iyi yönetim danışmanı onun yönteminden faydalanıyor. Onun bulduğu, sistemlerin dizimi artık bir teşhis aracı olarak kullanılıyor ve bilimsel araştırmaların sınavından da geçiyor. Bu yöntem daha önceden yoktu. Geçen yüzyılda “baskılama” ne ise, bu yüzyılda “kilitlenme” odur. Bert Hellinger sayesinde sistemlerdeki oluşumlar, vicdan ve suç, bağlılık ve çözüm, ruh ve varlık hakkında çok daha fazla şey biliyoruz. Ve bunun ampirik temeli –terapi alanını da büyüttüğü için– zamanında Freud’un ampirik teme-

line göre daha geniştir. Ve her gün daha da büyüyor: Tamamen tabii bir şekilde dizim yapan yüzlerce iyi terapist, danışman ve pedagog sayesinde...

Almanya'daki vahşi rüzgâra karşı ilginç bir şekilde Hellinger yurtdışında fahri doktora unvanı ve saygınlık kazanıyor. Bu ruhları genişleten Alman –önünde kim olursa olsun– saygı görüyor ve değeri biliniyor.

Kutuplaşmaya yol açtığını biliyoruz. Yukarıdan konuşmaktan yana. Ona, “Tezlerinizden bazılarını değişik bir şekilde ifade etmeniz daha az tepki ve huzursuzluğa sebep olmaz mıydı?” diye sorunca, “Hangisinin daha fazla gücü var?” karşı sorusu geliyor.

Bu kitap, uzunca bir zamandır havada kalan birçok eleştirel soruyu dile getiriyor. Bert Hellinger onları –her zamanki gibikendi tarzıyla cevaplıyor. Kitap onun hayatının duraklarına dokunuyor ve önemli görüşleri hakkında bilgi veriyor.

Böylece politik alanda değil, aksine ruhta bir şeyleri etkilemek isteyen bir adamın portresi oluştu.

Gabriele ten Hövel